

החברותא

בס"ד ערש"ק פ'ר' שלח ט"ז סיון תשס"ה

החברותא בטאנן פנימי לחברים גליון מס 255

פנינים יקרים

שלח לך (י"ג, ב') פרש"י חייהם שאני נותן להם מקום למענות, מסביר פרי הארץ שאפילו הרוחני ביותר בדרתו וכניסתו באדם משתנה אל מה שהוא אדם אם טוב אם רע כך שאפילו הרוחני "מן" היה מתגשם, והאדם הבלעיל מנצל את הרוחניות להתגשם יותר ויותר, והנה אם כוונת האדם להתמרק אזי כל מגמתו והסתכלותו על כל הרוחני שבתוכו, משא"כ אם כוונתו לתאוותיו אזי כל מגמתו והסתכלותו על הגשמי והתאוה שממנו. לכן אמר השי"ת חייך אני נותן להם מקום למענות...

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (י"ג, ט"ו) פרש"י י-ה יושיעך מעצת מרגלים, משה התפלל על יהושע יותר מכלב משום שלכלב היתה רוח אחרת בפיו אמר למרגלים שמסכים עמם וכלבו היה שלם עם ה' לכן לא פחד עליו משה, אבל יהושע שהיה רציני ותקיף בדעת, לכן פחד עליו שלא יתרגומו המרגלים. (חיד"א) **וראיתם** את הארץ מה היא (י"ג, ח') כשאדם מתבונן בעיניו הארץ כלומר בעיניים גשמיים יגיע לכלל מסקנה כי זה אפס ואין - מה היא!.

וראיתם את הארץ מה היא (י"ג, ח') הכתוב מה הוא ב'או' דהיינו אם תתבוננו בחכמות הארציות תראו ותגיעו לידיעת הבוית"ש "מה הוא" אם תתעמקו בחכמות הארציות תשיגו מה גדלו מעשיך ה' ותראו שאין חקר לגדולתו.

החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב וכו' (י"ג, י"ח) ... האם העם היושב בה הוא רפה בבחינת לב נשבר וגדלה אפילו בזמן שהוא חזק? המעט הוא אם רב - האם חושב את עצמו לקטן אפילו בזמן שהוא רב וגדול? היש בה עץ אם אין - היש בה צדיק שהוא ענו בבחינת "אין"?.

ארץ אוכלת יושביה (י"ג, ל"ב) ארץ שצריכים תמיד להתעלות בה ולא לשבת על המקום. על דרך שמבאר הכתב סופר כל היושב בתענית נקרא חוטא, כלומר שהתענית לא השפיע עליו.

ונהי בעינינו כתגבים וכן היינו בעיניהם (י"ג, ל"ג) פרש"י שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים, אמר הכתוב (קהלת) לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם, מהנמלה אפשר ללמוד איך לקבל עול מלכות שמים ומכיון שהמרגלים פרקו מעליהם עול מלכות שמים הזכירו להם את הנמלה.

ויפול משה ואהרן על פניהם לפני כל קהל עדת בני ישראל (י"ד, ה') המנהיגים מקבלים את השראתם מאת העם וכאשר חטא העם שוב לא היה בהם כח לעמוד.

אך בה' אל תמרדו (י"ד, ט') אין לכם להתחכם על ה' כי אין חכמה ואין תבונה לגגד ה', לכך בכל דרכיך דעו והוא יישר ארחותיך.

עין בעין נראה אתה ה' (י"ד, י"ד) הרמב"ם במורה נבוכים אומר שהשגחת השי"ת על האדם היא לפי ערך השגתו של האדם באלקות, וזהו אשר עין בעין נראה אתה ה', לפי מה שאדם רואה בעיני רוחו כך גם השגחת עין ה' עליו, עין בעין.

סלח נא לעון העם הזה כגדול חסדך וכאשר נשאת לעם הזה ממצרים ועד הנה (י"ד, י"ט), במצרים היו בני ישראל שקועים במ"ט שערי טומאה ובכל זאת עמדה להם זכותם והוצאתם משם, והרי עתה אינם גרועים יותר ממה שהיו במצרים.

ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ (י"ד, כ"א) מספרים שבהיות הרב מבריסק ילד קטן, טייל עם אביו, בדרך הסביר האב לבנו מה זה ה' אחר, אמר הבן לאביו איך צריך להסביר לי יותר מידי אני יודע מזמן שה' אחד שהרי אנו אומרים קדוש קדוש וכו' מלא כל הארץ כבודו.

עד מתי לעדה הרעה הזאת (י"ד, כ"ז), אצל המרגלים היה הסתר גדול ואם הצליתו היה נאולה שלמה אבל לא התגברו על המכשולים, אבל אם סומכים על השי"ת אזי הוא מיישר אורחותיך...

(בית ישראל)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

255

קטע'ס אשחת הרא"ש ז"ע"א ע"ק פרישת וישת' תפלה (לפנות באקר), נכתב ע"י הר"ם כפ' הנתן.

{השיחה הג"ל רשמתי נשעמו נצורה של קטעים. - המשך}

התענוג מנותן התורה

כעין הדוגמא שהבאתי מהספור שקרה בלילה עם הגרבים (שלא הניח אותם במקום הקבוע שגרם לצורך לחפשן בבוקר כשקם - ראה מהשיחה מחברותא 254 תחת הכותרת ללמוד מהסיבות). עצם קביעת זמן להתבוננות ועצם קביעת מקום במח להתבוננות תביאהו בעזה"י שהתענוג שיש לו מלמוד התורה לא תהיה מחכמת התורה אלא מנותן התורה לכן שלא יחשוב הת"ח שחבל על הזמן בזה שיקדיש ויפנה מחשבתו להכרת העצמיות, על האדם לחשוש שאם לא יקדיש זמן להתבוננות ולהכרת העצמיות הוא עלול דרך למוד התורה להעלות את התחושה והערך העצמי ולהגיע למצב של גאווה עצמית הדוחה אותו מדבקות בורא אמיתית כמו שכתוב (משלי ט"ו ה') תועבת ה' כל גבה לב, ואין אני והוא יכולים לדור במדור אחד. ואדרבה ככל שלומד יותר ומתענג יותר מלמוד התורה החשש לגאות הלב גוברת כי מי שלומד רק חלק מהיום משתתף בשעורים וכד', אין בלמוד זה חשש שהענוג יביאהו לידי גאווה, אבל מי שתורתו אומנותו ומעמיק בהבנת הנלמד שעות על גבי שעות יש מקום לחשוש מתענוג העלול להביאו לידי גאווה יותר ויותר.

מי שזוכה ללמוד תורה ולהכיר את נותן התורה אזי הוא יכול להעלות ולתקן דרך למוד התורה שלו מאות ואלפי נשמות, מפני שהחיות בעולם בא מכח למוד התורה וכאשר התורה נלמדת מתוך הכרת השפלות העצמי ומתוך הכרת גדלות הבורא שהוא נותן התורה, הרי באופן מעשי משפיע קדושה על העולם הגורם למאות ואלפי בני אדם אשר התענוג שלהם היה בעשית עבירות ר"ל, תענוג זה הופך להיות אצלם תענוג לעשית מצוות. וזה שאנו רואים אנשים המתעוררים פתאום בהתעוררות של תשובה ומשליכים אחורי גבם את כל התענוגים שהיה להם בשטותים שלהם הוא מחמת אנשים הזוכים ללמוד תורה כאשר התענוג שלהם הוא מנותן התורה.

הרא"ש זיע"א סיפר על אחד שהגיע אליו מחו"ל כאשר עד לפני תקופה קצרה היה בין אנשי העולם

האמת היא שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה ועיין ב"ק ל"ח) ובדאי העוסק בתורה מקבל שכר גדול כל רגע ורגע שלומד וככל שלומד יותר השכר שלו גדול יותר. ומי שזוכה ללמוד יומם ולילה בהתמדה גדולה השכר גדול מאד. הערך של לימוד התורה לא ניתנת לשער, כמו שאמרו חז"ל ותלמוד תורה כנגד כולם כי בלי התורה אין לנו שום זכות קיום כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נגהה יומם ולילה.

אמנם מי שעוסק בתורה יומם ולילה ואינו בהתבוננות ואינו בהכרת המציאות האנושי אינו מסוגל להגיע לשלמותו. וזה שאמרו חכמינו ז"ל שתורה מגנא ומצלא (עיין סוטה כ"ט) הוא רק כאשר ביחד עם עסק התורה הוא מתבונן בהכרת המציאות העצמי, אחרת מתפתח אצל האדם תענוג בלמוד התורה כמו התענוג של בעלי העבירות לעבירות שעושים, ברור שאין להשוות כלל את התענוג של למוד התורה לתענוג של בעלי העבירות. כי במציאות זה שעוסק בתורה מקבל שכר עבור כל הגה שמוציא מהפה לעומת זאת מי שמתענג במעשים רעים מכין את התהום שלא יוכל לעלות משם. אבל בכל זאת בהסתכלות שטחית של בני אדם רואים את שני התענוגים כאלו שוה בשוה. התענוג שיש לבן תורה מזה שעוסק בתורה לכאורה ניתן לראותה כענוג רוחני השופע משמחת התורה המשמחת אלקים ואנשים. אעפ"כ אם האדם אינו מקדיש זמן להתבוננות בהכרת גדלות הבורא ושפלות עצמו יש טעם לפגם בתענוג זה מחשש שהמתענג אינו מתענג מנותן התורה אלא מחכמת התורה היוצרת תענוג אצל הלומד שיה"י ח"ו בדומה לתענוג של בעלי העבירות. לפיכך אפילו בשעה שהוא במעמד של לומד תורה ואין הקב"ה מקפח שכר כל בריה מכל מקום אין לראות למוד זה במבט של שלמות.

ההתבוננות אינה צריכה להיות בדוקא בכל הקשור לעסק התורה, די אם האדם יהיה פתוח ללמוד מהסיבות שהחיים מובילים אותו ולנצל את הסיבה הנגרמת לו בכדי ללמוד מזה משהו בהליכות חיים

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודם

258 א

מחליף תענוג לתענוג אזי אף שיש ערך גדול בעצם ההחלפה מתענוג שיסודו עבירות לתענוג שיסודו תורה ומצוה אבל כל זמן שלא יעביר את התענוג לנותן התורה הסכנה שלו גדולה מאד. והאמת הוא שאין פטנט בזה שלא להיות בסכנה כי כל זמן ששכינתא בגלותא אנו בסכנה, אך ברור שהסכנה של המתענג בחכמת התורה שונה מהתענוג מנותן התורה. - ספור זה הוא דוגמא למהפך שעושים בעולם אלו הלומדים תורה ומקדישים זמן להתבוננות בהכרת השפלות העצמי וגדלות הבורא.

ההשפעה דרך הכרת המליצות

את הפגם שלנו מתוך התבוננות בפגם שלו ואז הקב"ה יעורר רחמים עליו ויחזור בתשובה.

הרא"ש הביא דוגמא איך יחזור בתשובה ואמר: כעת האדם במצב של התנגדות ולכך לא שייך לגשת אליו ולהעיר לו על מעשיו. אבל לאחר שאנו נלמד מהחלול שבת שלו משהו להכרת השפלות של עצמנו. ההתנגדות של מחלל השבת תתמוסס, ולאחר שההתנגדות תתמוסס השי"ת יעיר רחמיו על האיש ההוא. ובדרך לא דרך ילך ברחוב או שיהי באיזה מקום וישמע איך ששני בני אדם נדברים ביניהם כמו בשיחת חולין כשאחד מספר לשני אודות האיסור לסרוק שערות בשבת. מחלל השבת מחמת הרכות שבו (לאחר המסת ההתנגדות) יטה אוזן לשיחה שהתנהלה ויחליט לשמור על הלכה זו.

הרא"ש סיים קטע זה באמרו מה שקרה כעת הוא דוגמא לכל מה שיכול לקרוא. צריכים רק לדעת שכפי ההתבוננות שלנו כך תהיה השפעה על האחרים.

הכרת השפלות מהדברים הקטנים

וממילא הכשלוני פירושו אי עמידה בנסיון ולא שייך לומר שהקב"ה מתכנן כביכול שהאדם לא יעמוד בנסיון. דאם כן אין זה בגדר של נסיון - כשלוני אלא שאם לא עמד בנסיון ונכשל אין עליו להתיימש ולהכנס לדכאון רק שיכיר את שפלותו בזה שנכשל, ועיי' יתוקן מה שנכשל.

התחתון ממש, גם בהתנהגות וגם בהתחברות עם אותם אנשים. ופתאום השתנה מן הקצה אל הקצה, אדם זה החליט לעזוב את הכל ולעקור את מקום מגוריו למקום אחר, את ביתו (במקום מגוריו) הקדיש למוסד חנוכי הדומה ל"בית יעקב". אדם זה סיפר להרא"ש כל תהלוכות חייו איך שדרדר לתהום מחמת החפוש את התענוג המדומה, ואיך שב"ה היום שינה את הליכות חייו והוא נמצא בתענוג אחר לגמרי שהוא למוד התורה ועשיית מצוות, הרא"ש סיים קטע זה באמרו שהסביר לאדם הזה שלא ישכח שהוא עדיין בסכנה מתמדת כי כל זמן שהוא

כשחזרנו מהשדה (גן סאקר) נתקלנו במחלל שבת. אמר הרא"ש מסובב הסיבות הראה לנו את זאת כדי שאנחנו נלמד מזה להכיר את עצמנו בנושא של שמירת שבת להתבוננות איך אנו בשמירת שבת, הרא"ש הוסיף ואמר: האדם הזה בעצם אינו מחלל שבת בזדון, הוא אינו יודע שאסור להסתרק בשבת, אף פעם לא למד על איסור זה ואף פעם לא שמע. נכון שבמצב הנוכחי אינו פנוי ואינו מעוניין ללמוד. ואם ניגש אליו ונאמר לו שאסור להסתרק בשבת יסתכל עלינו כמו על פנאטיים ולא יקבל כל תוכחה. על כן אין כל מקום לפנות אליו ישירות במצב הנוכחי, אדרבה אנחנו עלולים לגרום שאותו אדם יעשה את העבירה בזדון והמכשלה תהיה עלינו.

תפקידנו בשעה זו להתבונן ולחשוב למה נתקלנו במישהו שמחלל שבת כשהוא עדיין לא יודע כלל שמחלל שבת. ורק אנו קולטים ממעשיו שיש כאן חילול שבת. הרי שתפקיד ההתבוננות והכרת המציאות מוטלת עלינו יותר ממה שמוטל עליו. אנו מצווים לעשות את המוטל עלינו ללמוד מהכשלוני שפלות עצמי בזה שנחפש בעצמנו סיבה למה היינו צריכים להתקל במצב הקיים. כאשר נתקן

בכדי שהאדם יגיע להכרה עצמית בהכרת גדלות הבורא ובשפלות עצמו אינו צריך לעבור משברים של ממש בסבל או בכשלונות, אדרבה הקב"ה אינו חפץ להביא אותנו לידי כשלוני בכדי שנכיר את שפלותנו. יובהר שכל מה שקשור לכשלונות של ממש אינו בגדר של "סבל" אלא בגדר של "נסיון"

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודם

255 ט

והסתבכתי בשפיכת הנפט וכד', אני הוא זה שפעלתי את הפעולות הגדולות בלמוד התורה וקיום מצוותיה??

נמצא לפי"ז שעיקר תפקיד האדם להכיר את המציאות האמיתית, עד שיכיר שפלותו וממילא יכיר דרך המעשים הטובים שלו את גדלות הבורא יתברך שמו, אבל אם אינו מכיר שפלותו אינו באופן אוטומטי יאמר על כל המעשים הטובים שעשה, כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה והתוצאה תהיה ההפוך מהמצופה. - יובהר שככל שיכיר שפלותו בדברים הקטנים לא יהיה זקוק לסיבוכים ובודאי לא יצטרך לעמוד בפני נסיונות קשים ומרים כי את השפלות יעשה מהגרביים ושפיכת הנפט.

מה שאנו מדברים על הכרת השפלות הבא מתוך התבוננות, הכוונה להתבוננות בדרכי החיים כמו הספור של הגרביים, וכמו ספור שהנפט נשפך וכד'. אנו צריכים לקחת את הספורים האלו ולעשות מהם מקור למחשבה להתבוננות ולהסקת מסקנות וכאשר האדם מכיר את עצמו דרך ההתבוננות בנקודות קטנות אלו, וכאשר מחדיר לעצמו את ההכרה הברורה שאין האדם עושה כלום והכל מציאות הבורא יתברך שמו, אזי מנקודות קטנות אלו מתפתח אצל האדם הכרת השפלות ואח"כ כאשר עושה הפעולות הגדולות בלמוד התורה ובקיום מצוותיה (בין אדם למקום ובין אדם לחברו). אינו מעלה על דעתו שהפעולות הם משלו ומכוחותיו כי איך יתכן שאני הוא זה שהסתבכתי בגרביים

שהשמחה במעונם

הר"ר גדליה סגל ומשפ' להולדת הנין

הר"ר בנימין זאב סגל ומשפ' להולדת הנכד - הר"ר נחמיה סגל להולדת הבן

הר"ר צבי מנחם ראנד ומשפ' להולדת הנכד

הר"ר צבי הולד ומשפ' להולדת הנכד - הר"ר אלכסנדר הולד להולדת הבן

הר"ר מרדכי ליברמן ומשפ' להולדת הנכדה - הר"ר נחום ליברמן להולדת הבת

הר"ר יהושע אליאסי ומשפ' להולדת הנכדה

הר"ר שמואל שכטר ומשפ' להולדת הנכד - הר"ר מרדכי שכטר להולדת הבן

הר"ר צבי ישעי' קרישבסקי ומשפ' להולדת הבן

הר"ר שמואל קלירס ומשפ' להכנס הנכד לעול המצוות

הר"ר צבי פרל ומשפ' להכנס הבן לעול המצוות

הר"ר שמואל יעקובסון ומשפ' לנישואי הבת

כוס תנחומיין

למשפחת ברזסקי הי"ו

על פטירת ראש משפחתם

הרה"ח ר' יצחק גרשון ז"ל

ת. נ. צ. ב. ה.

כוס תנחומיין

למשפחת ארלנגר הי"ו

על פטירת ראש משפחתם

הרה"ח ר' יוסף ז"ל

ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

